

Η ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Μαρία Σκώκου

Απαρτιωμένη Διδασκαλία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ψυχιατρική συνέντευξη αποτελεί θεμελιώδη διαδικασία στην άσκηση της Ψυχιατρικής. Κατά τη διάρκειά της οικοδομείται η θεραπευτική σχέση ιατρού-ασθενούς, η οποία οδηγεί στην ανάπτυξη θεραπευτικής συμμαχίας και στον επακόλουθο κατάλληλο θεραπευτικό σχεδιασμό. Ο ψυχίατρος αναπτύσσει τεχνικές ώστε να μάθει να ακούει τον ασθενή, να τον παρατηρεί και να τον ερμηνεύει.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

- Η διευθέτηση του χρόνου
- Το γραφείο του ιατρού
- Η διευθέτηση των καθισμάτων
- Η λήψη σημειώσεων

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΗΣ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

- Εγκατάσταση σχέσης ιατρού-ασθενούς: Αρχική φάση της συνέντευξης
- Καθορισμός του βασικού αιτήματος-συμπτώματος
- Παροχή στον ασθενή χρονικής δυνατότητας να μιλήσει ελεύθερα χωρίς να διακόπτεται

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΗΣ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

- Διαμόρφωση προσωρινής διαφορικής διάγνωσης βάσει του κυρίαρχου συμπτώματος

➡ Γνώση της ψυχιατρικής νοσολογίας

Όπως και στην υπόλοιπη Ιατρική, η δεξιότητα για τη διαφορική διάγνωση αυξάνει με τη γνώση και την εμπειρία. Η θεμελιώδης διαδικασία της συνέντευξης και της διαγνωστικής στην Ψυχιατρική είναι η ίδια όπως στην Παθολογία ή τη Νευρολογία.

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΗΣ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Αποκλεισμός ή επιβεβαίωση πιθανών διαγνώσεων με τη χρήση περισσότερο εστιασμένων και λεπτομερών ερωτήσεων:

- Αναζήτηση πρόσθετων συμπτωμάτων βάσει διαγνωστικών κριτηρίων
- Έναρξη και πορεία συμπτωμάτων
- Οργανικοί και ψυχολογικοί συντελεστές

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΗΣ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

- ◉ Αντιμετώπιση των αόριστων και ασαφών απαντήσεων: επιμονή προκειμένου να αποσαφηνιστεί η απάντηση στην ερώτηση
- ◉ Παρατήρηση του ελεύθερου συνειρμού
- ◉ Συνδυασμένη χρήση ανοικτών και κλειστών ερωτήσεων

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΗΣ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

- ◉ Διερεύνηση «δύσκολων» και «ενοχλητικών» θεμάτων
 - σεξουαλική συμπεριφορά
 - χρήση αλκοόλ
 - βίαιη συμπεριφορά
 - ψυχωτικά συμπτώματα

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΗΣ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Αυτοκτονικός ιδεασμός

- ◉ Αρχική ερώτηση του τύπου «έχετε ποτέ αισθανθεί ότι η ζωή δεν αξίζει/δεν έχει νόημα;»
- ◉ Περαιτέρω διευκρινιστικές ερωτήσεις

Οι σχετικές ερωτήσεις κατάλληλα διατυπωμένες αποφορτίζουν και απενοχοποιούν τον ασθενή.

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΗΣ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

- ⦿ Χρόνος για ερωτήσεις εκ μέρους του ασθενούς
- ⦿ Κλείσιμο της συνέντευξης

Η αρχική συνέντευξη θα πρέπει να καταλήγει ενισχύοντας το αίσθημα εμπιστοσύνης και την ελπίδα στον ασθενή

ΕΙΔΙΚΕΣ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ο καταθλιπτικός και δυνητικά αυτοκτονικός ασθενής

→→ ψυχοκινητική επιβράδυνση, κόπωση, μειωμένη ενεργητικότητα

Ο ιατρός πρέπει να είναι προετοιμασμένος να απευθύνει πολύ συγκεκριμένες ερωτήσεις που να καλύπτουν όσο το δυνατόν πληρέστερα το ιστορικό.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ο καταθλιπτικός και δυνητικά αυτοκτονικός ασθενής

→→ αίσθημα απελπισίας

Ο ιατρός θα πρέπει να τονίσει ότι αντιλαμβάνεται το μέγεθος του ψυχικού πόνου και της δυσφορίας που βιώνει ο ασθενής, και παρότι ο ασθενής πιστεύει ότι δε μπορεί να βοηθηθεί, η βοήθεια είναι πράγματι εφικτή. Η κατάθλιψη είναι μια θεραπεύσιμη διαταραχή.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ο καταθλιπτικός και δυνητικά αυτοκτονικός ασθενής

→→ αυτοκτονικός ιδεασμός

- Διερεύνηση αυτοκτονικού κινδύνου, αυτοκτονικού σχεδίου

Παράγοντες κινδύνου:

→→ Ιστορικό αυτοκτονικής συμπεριφοράς

→→ Οικογενειακό ιστορικό αυτοκτονίας

→→ Παρορμητικότητα

→→ Εκσεσημασμένη απαισιοδοξία

- Σύσταση για νοσηλεία ή διασφάλιση της προστασίας του ασθενούς

ΕΙΔΙΚΕΣ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ο βίαιος ασθενής

Σημεία επικείμενης βίαιης συμπεριφοράς:

- Πρόσφατη βιαιοπραγία
- Σφιγμένες γροθιές και δόντια
- Λεκτική επιθετικότητα
- Ψυχοπαθολογικές καταστάσεις που συνοδεύονται από βιαιότητα
- Παραληρητικές ιδέες δίωξης
- Ψυχοκινητική διέγερση
- Επίμονες ακουστικές ψευδαισθήσεις

ΕΙΔΙΚΕΣ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ο βίαιος ασθενής

- Φαρμακευτική αντιμετώπιση
- Εκτίμηση της ανάγκης για περιοριστικά μέτρα
- Παρουσία και άλλου προσώπου
- Ανοικτή πόρτα και δυνατότητα άμεσης διαφυγής
- Αποφυγή αντιπαράθεσης

ΕΙΔΙΚΕΣ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ο παραληρητικός ασθενής

- Το παραλήρημα ενός ασθενούς δεν πρέπει ποτέ να αμφισβητείται ευθέως, ενώ το να υποκριθεί κανείς ότι πιστεύει την παραληρητική ιδέα ενός ασθενούς αντενδείκνυται πλήρως.
- Ο ιατρός πρέπει να δείξει ότι κατανοεί πως ο ασθενής πιστεύει αυτές τις ιδέες, αλλά ότι δε συμμερίζεται την πεποίθησή του.
- Η συζήτηση γύρω από τα συναισθήματα και τους φόβους που συνοδεύουν τις παραληρητικές ιδέες μπορεί να διευρύνει τη θεραπευτική συμμαχία.

ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΩΝ ΣΥΓΓΕΝΩΝ

- Πολύτιμες πληροφορίες για τον ασθενή (π.χ. καλύτερη περιγραφή της κοινωνικής δραστηριότητας και συμπεριφοράς)
- Ιδιαίτερες δυσκολίες λόγω συναισθηματικών αντιδράσεων των συγγενών στην κατάσταση του ασθενούς (π.χ. ενοχές, άρνηση)
- Διατήρηση του ιατρικού απορρήτου

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

- Γραπτό αρχείο που περιέχει πληροφορίες οργανωμένα καταγεγραμμένες, αναγνώσιμες και εύληπτες από κάθε ψυχίατρο
- Το γραπτό ιστορικό αποτελεί ιατρική και νομική υποχρέωση

Περιεχόμενα Ψυχιατρικού Ιστορικού

Στοιχεία ταυτότητας του ασθενούς και των πληροφοριοδοτών

Βασικό σύμπτωμα- Λόγοι εισαγωγής

Παρούσα νόσος

Ατομικό ιστορικό

Οικογενειακό ιστορικό

Κοινωνικό ιστορικό

Γενικό ιατρικό ιστορικό

Παρούσα ψυχική κατάσταση

Γενική σωματική εξέταση

Νευρολογική εξέταση

Διάγνωση-Σκεπτικό

Θεραπευτικός σχεδιασμός

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Στοιχεία ταυτότητας

- Ονοματεπώνυμο, ηλικία, φύλο, εθνικότητα, οικογενειακή κατάσταση, επάγγελμα, θρησκεία, τόπος διαμονής, τόπος γέννησης

Βασικό σύμπτωμα-Λόγοι εισαγωγής

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Παρούσα νόσος

- Έναρξη και εξέλιξη των πρώτων συμπτωμάτων
- Ηλικία έναρξης
- Ηλικία 1^{ης} επίσκεψης στον ψυχίατρο
- Περιγραφή έναρξης
- Χρήση αλκοόλ ή άλλων ουσιών
- Αριθμός και περίληψη προηγούμενων επεισοδίων
- Αριθμός νοσηλειών
- Εκτίμηση λειτουργικότητας
- Για το πρώτο επεισόδιο: περιγραφή εμφάνισης και εξέλιξης των συμπτωμάτων και αναφορά απόντων συμπτωμάτων στα πλαίσια διαφορικής διάγνωσης

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Ατομικό ιστορικό

- Γέννηση
- Αναπτυξιακά στάδια
- Τόπος γέννησης
- Προβλήματα κατά την παιδική ηλικία
- Σχολική Προσαρμογή
- Ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη
- Διαπροσωπικές σχέσεις κατά την εφηβεία και την πρώιμη ενήλικη ζωή
- Επαγγελματική δραστηριότητα
- Στρατιωτική θητεία

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Οικογενειακό ιστορικό

- Ηλικίες και επάγγελμα γονέων, αδελφών, συζύγων, παιδιών
- Ψυχιατρικό ιστορικό συγγενών
- Οικογενειακό δέντρο

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Κοινωνικό ιστορικό

- Περίληψη κοινωνικής κατάστασης, κοινωνικό υποστηρικτικό πλαίσιο

Γενικό ιατρικό ιστορικό

- Ιστορικό παθήσεων, αλλεργιών, επεμβάσεων, με έμφαση σε παθήσεις του ΚΝΣ

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Παρούσα ψυχική κατάσταση

→ Προκύπτει από την εξέταση των ψυχικών λειτουργιών.

Παρούσα Ψυχική Κατάσταση

Εμφάνιση και συμπεριφορά

Κινητική δραστηριότητα

Ομιλία

Προσανατολισμός

Μνήμη

Συγκέντρωση και προσοχή

Γενικές γνώσεις

Ικανότητα γραφής και ανάγνωσης

Οπτικοχωρική ικανότητα

Αφαιρετική ικανότητα

Αντίληψη

Σκέψη

Διάθεση και συναίσθημα

Κρίση και εναισθησία

Παρούσα Ψυχική Κατάσταση

Εμφάνιση και συμπεριφορά

- Γενική εμφάνιση, ατομική υγιεινή, έκφραση του προσώπου, στάση του ασθενούς (αμυντική, φιλική, συνεργατική, καχύποπτη)

Κινητική δραστηριότητα

- Ψυχοκινητική ανησυχία ή διέγερση, ψυχοκινητική επιβράδυνση, τικ, μανιερισμοί, στερεοτυπίες, κατατονικά στοιχεία, όψιμες κινητικές παρενέργειες, εξωπυραμιδικές εκδηλώσεις

Παρούσα Ψυχική Κατάσταση

Ομιλία

- Ποσότητα, ποιότητα, συχνότητα παραγωγής, προσωδία.

Προσανατολισμός

- Σε χρόνο, χώρο, πρόσωπα

Παρούσα Ψυχική Κατάσταση

Μνήμη

- Άμεση, πρόσφατη και απώτερη

Συγκέντρωση και προσοχή

- Εξέταση με διαδοχικές αφαιρέσεις, ή με την αναφορά των μηνών ή των ημερών της εβδομάδας από την ανάποδη

Παρούσα Ψυχική Κατάσταση

Γενικές γνώσεις

- Εκτίμηση σε συνάρτηση με το μορφωτικό επίπεδο του ασθενούς

Ικανότητα γραφής και ανάγνωσης

- Εκτίμηση σε συνάρτηση με το μορφωτικό επίπεδο του ασθενούς

Οπτικοχωρική ικανότητα

- Σχεδίαση ρολογιού, αντιγραφή απλού σχήματος

Αφαιρετική ικανότητα

- Ικανότητα να διακρίνει ομοιότητες μεταξύ διαφορετικών αντικειμένων, σημασία παροιμιών. Ικανότητα να συλλάβει νοητικά και να χειριστεί ιδέες και έννοιες

Παρούσα Ψυχική Κατάσταση

Αντίληψη

- Παραισθήσεις
- Ψευδαισθήσεις
 - Ακουστικές, οπτικές, οσφρητικές, απτικές
 - Υπναγωγικές
 - Υπνοπομπικές
 - Αίσθημα αποπροσωποποίησης ή αποπραγματοποίησης

Παρούσα Ψυχική Κατάσταση

Σκέψη

- Διαταραχές της δομής:
 - Γρήγορη σκέψη, ιδεοφυγή
 - Αργή ή διστακτική
 - Ασάφεια
 - Πτωχεία ιδεών
 - Χάλαση συνειρμού
 - Κατ' εφαπτομένη
 - Εμμονή
 - Υπερλεπτομερειακή
 - Ανακοπή σκέψης
 - Σαλάτα λέξεων
 - Νεολογισμοί

Παρούσα Ψυχική Κατάσταση

Σκέψη

- ◉ Διαταραχές του περιεχομένου
 - Παραληρητικές ιδέες: σύμφωνες ή ασύμφωνες με τη διάθεση, συστηματοποιημένες ή όχι, ποικίλες ως προς το περιεχόμενο (διωκτικό, αναφοράς, ερωτικό, ζηλοτυπικό κ.α.)
 - Ιδεοληψίες
 - Φοβίες
 - Αυτοκτονικός ιδεασμός
 - Ετεροκαταστροφικός ιδεασμός
 - Υποχονδριακές ιδέες

Παρούσα Ψυχική Κατάσταση

Διάθεση

Συναισθηματική κατάσταση που διακατέχει τον ασθενή και χρωματίζει την αντίληψή του για τον κόσμο

- Ουδέτερη, ευφορική, εριστική, αγχώδης, καταθλιπτική
- Διάρκεια
- Ένταση
- Βάθος
- Σταθερότητα

Παρούσα Ψυχική Κατάσταση

Συναίσθημα

- Έκφραση της συναισθηματικής απάντησης του ασθενούς σε ερεθίσματα, όπως αυτή γίνεται αντιληπτή από τον παρατηρητή
- Μιμική και έκφραση του προσώπου, προσωδία, κινήσεις του σώματος
 - Σύμφωνο ή ασύμφωνο με τη διάθεση
 - Με φυσιολογική διακύμανση, περιεσφιγμένο, αμβλύ, επιπεδωμένο
 - Έκλυση, διατήρηση και τερματισμός
 - Προσφορότητα

Παρούσα Ψυχική Κατάσταση

Κρίση

Προβλεπτική ικανότητα

Εναισθησία

Βαθμός επίγνωσης και κατανόησης που έχει ο ασθενής για το ότι νοσεί από μια διαταραχή

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Γενική σωματική εξέταση

Καθιερωμένο πρότυπο εξέτασης όλων των συστημάτων από την κεφαλή έως τα κάτω άκρα

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Νευρολογική εξέταση

Λεπτομερής νευρολογική εξέταση προκειμένου να αποκλεισθεί εστιακή σημειολογία ή οργανική βλάβη του ΚΝΣ

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Διάγνωση-Σκεπτικό

- Ιστορικό
- Κλινική εικόνα
- Πορεία

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Θεραπευτικό πλάνο

- Διάγνωση
- Δυνατότητες του περιβάλλοντος

Ευχαριστώ για την προσοχή σας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- «*Σύγγραμμα Ψυχιατρικής*», Κ Σολδάτος, Λ Λύκουρας. Ιατρικές Εκδόσεις Βήτα, Αθήνα, 2007
- «*Σύγχρονη Ψυχιατρική*», ΓΝ Παπαδημητρίου, ΙΑ Λιάππας, Ε Λύκουρας, Ιατρικές Εκδόσεις Βήτα, Αθήνα, 2013